11/01/2020

Despre cânt și simțire bizantină

Fire cu un simț estetic aparte, călugăr ajuns deja de tânăr la treapta de arhimandrit, interpret de muzică bizantină cu un talent și cu o voce care au stârnit admirația a milioane de oameni în spațiul on-line, și nu numai, părintele arhimandrit Nikodimos Kabarnos este un exemplu grăitor al reînvierii râvnei pentru arta muzicii bisericești răsăritene. Aspecte din itinerarul său biografic și chestiuni legate de însușirea acestei arte și de datoria de a o promova și răspândi chiar și pe Internet, iată câteva teme ale dialogului purtat cu consacratul protopsalt sosit la București pentru concertul din 22 decembrie, de la Ateneul Român.

Preacuvioase părinte arhimandrit Nikodimos Kabarnos, cum s-a născut și a evoluat aplecarea sfinției voastre pentru muzica bisericească? Care a fost în cazul sfinției voastre raportul dintre talent și muncă?

Mă bucur foarte mult pentru că ne-am întâlnit și că vorbim despre muzica bizantină. Îmi amintesc acum cu mare plăcere cuvintele dascălului meu, profesorul Yorgos Mihalelis, care m-a inspirat și mi-a dat dragostea pentru muzica bizantină.

Celor care considerau că nu pot cânta pentru că nu au voce, el le spunea: „Nu spune niciodată că nu ai glas! Este o necuviință față de Creatorul tău! El ți-a dat glas. Uite, vorbești! Ceea ce trebuie să spui este că nu ai găsit încă talentul ca vocea ta să poată deveni mai bună”. La fel o să spun și eu: talent au toți oamenii, iar el se ivește și se manifestă în rapiditatea de a învăța un lucru. Spre exemplu, unui om îi trebuie zece luni să învețe să cânte zece note la pian, iar altul reușește să facă foarte bine același lucru în doar două zile. Talentul nu înseamnă puterea cuiva de a-și atinge scopul, ci rapiditatea cu care acest scop poate fi atins. Desigur, când Dumnezeu oferă daruri omului, iar acesta din urmă le lucrează, ele apar și se fac cunoscute lumii. Consider că mie personal Dumnezeu mi-a dăruit răbdare să continuu să lucrez pentru a putea dărui lumii întregi, de dragul lui Hristos, acest mic talant pe care mi l-a dat.

V-ați născut și ați crescut într-o familie creștină numeroasă. Povestiți-ne una dintre întâmplările care v-au făcut să luați calea monahismului și a aprofundării muzicii bizantine.

Mai întâi a început dragostea pentru muzică și abia mai apoi chemarea pentru monahism. Eram la o vârstă foarte fragedă când mi s-a dat șansa să-l ascult pe dascălul meu cântând și să mă inspire. Așa a început legătura mea cu muzica bizantină. I-am cerut mamei mele să încep a învăța muzica bizantină, iar acum îmi fac Sfânta Cruce, Îi mulțumesc și Îi aduc slavă lui Hristos Dumnezeu că mama, chiar dacă nu cunoștea muzică psaltică, mi-a oferit toate aceste condiții pentru a învăța muzica bizantină. Acesta a fost și motivul pentru care am rămas în Biserică. Am trăit în Biserică toți acești ani și am început să cunosc toate slujbele Bisericii. Trăiam și ascultam cu foarte mare atenție chiar și predicile, căci atunci când mergi la biserică pe lângă cântarea bisericească auzi și cuvântul Domnului, iar acesta din urmă vine și te schimbă. Anii au trecut și am ajuns să mă găsesc după destul de mulți ani în Sfântul Munte Athos, la Sfânta Mănăstire Filoteu. Am rămas acolo șase luni într-un mod cu totul diferit de felul în care îmi petrecusem anterior anii vieții, când mergeam și cântam în fiecare zi în biserică. În antiteză cu ce făcusem până atunci, am rămas luni întregi în Sfântul Munte doar în tăcere. Nu vorbeam, nu cântam, nu discutam cu nimeni, nu făceam nimic, ci doar rugăciunea inimii și spovedanie aproape zilnică la egumenul mănăstirii, lucru care m-a ajutat foarte mult. Tăcerea m-a condus către monahism. Vedeți, există două lucruri diferite în viața mea: vocea, care m-a condus prin Biserică la monahism, și chemarea de la Dumnezeu prin tăcere. Pe Hristos Îl găsești în Biserică și prin muzică, dar și prin tăcere, când acestea două ajung să fie într-o armonie.

Ați evoluat de-a lungul timpului lângă mari interpreți de muzică bizantină. Care este aportul maestrului la reușita ucenicilor lui?

Aportul profesorului meu a fost unul foarte mare. Nu a fost doar în faptul că m-a învățat muzica bizantină, să citesc note, să descifrez partituri, ci aportul lui a fost acela de a mă inspira. El mi-a dat, cu alte cuvinte, „suflare”, cuvânt foarte important în teologie, căci se înrudește cu „suflet”, cu Duhul Sfânt. Acest duh, această cunoaștere și această dragoste mi le-a insuflat dascălul meu. Bineînțeles că în viața mea am avut și alți dascăli foarte importanți, așa că, precum spune Sfântul Vasile cel Mare, am încercat să caut florile din țarină și să culeg din ele cea mai bună miere, precum albinele. Așa am făcut cu marii psalți și așa continuu să fac cu orice fel de muzică, și anume să preiau cele mai bune elemente din fiecare muzică, acele lucruri care mă eliberează, care îmi dau bucurie și care mă ajută să-L găsesc pe Hristos și să vorbesc cu El.

Sunteți călugăr, dar trăiți și slujiți la o parohie din centrul tumultului atenian. Cum reușiți să împăcați restricțiile unei vieți monahale, responsabilitățile parohiale, activitatea didactică și pregătirea concertelor de muzică bizantină?

Aportul unui monah, așa cum îl cunoaștem în toți acești ani de existență a monahismului, se găsește în anahoretism. Știm că monahul pleacă din lume pentru a se dărui lumii. Pleacă din lume pentru tăcere. Pleacă din lume pentru a afla o relație directă cu Dumnezeu. Întrebarea pe care mi-o adresați este foarte justă. Mă întrebați dacă monahul, trăind în lume, poate să ia în lume toate aceste calități monahale. Aceasta este și ceea ce caut eu în viața mea: să pot reuși toate aceste lucruri trăind în lume. Am găsit unele modalități, precum ascultarea. Monahul face ascultare. Ascultarea mea este în parohia mea. Monahul se ostenește să ajungă la a comunica direct cu Dumnezeu. Am descoperit muzica bizantină și prin intermediul ei încerc să comunic cu Dumnezeu. Lupta mea este grea, și de aceea și voi să-L rugați pe Dumnezeu să mă ajute până la sfârșitul vieții mele ca să pot ajunge la biruința Sfântului Duh, să poată pătrunde Sfântul Duh în mine, să se cui-bărească și să-și găsească un mic sălaș în mine și să mă ajute în viața viitoare să recunosc chipul și glasul Domnului Hristos, să-I recunosc glasul și să merg alături de El atunci când Hristos ne va chema la El să înviem.

De-a lungul formării sfinției voastre ați îmbinat studiul artei muzicale, al tehnologiei sunetului și al instrumentelor muzicale, al cinematografiei și al comunicării sociale. Cum s-au împăcat aceste domenii în cariera unui singur om?

Viața mea este o căutare continuă a desăvârșirii. Cu mulți ani în urmă am început

să fiu preocupat de teologie, unde am găsit adevărul. Cu dragostea pe care o aveam pentru sunet am început să fiu preocupat de cinematografie, de muzica bizantină și de muzica europeană. Însă tot timpul simțeam un gol înăuntrul meu. Tot ceea ce învățam îmi provoca interior un gol. Când se acoperea un gol, se ivea unul și mai mare decât cel precedent. Cred că cea mai mare artă este cinematografia, căci are în ea toate artele: are sunet, muzică, dialog, are adevărate tablouri, are actori, imagini și lumini. Ea le concentrează pe toate. Însă toate aceste lucruri ar putea produce un mare gol, căci toate acestea pot fi o minciună, o amăgire. Un actor poate juca într-o scenă ipostaza omului fericit, chiar dacă el poate tocmai s-a despărțit de soția sa și este într-o situație catastrofală, scena dovedindu-se astfel o minciună. În căutările din viața mea am trecut prin toate aceste stări, însă adevărul l-am aflat doar în preoție, arta artelor, taina tainelor. Cel mai mare eveniment care poate avea loc pe pământ nu este premiera unui film, nici covorul roșu, ci evenimentul Sfintei Liturghii. Cine înțelege cu adevărat acest lucru se mântuiește.

Sunteți unul dintre marii susținători ai prezenței muzicii bizantine în mediul on-line. Cum ajută muzica bizantină de pe Internet la edificarea spirituală a credincioșilor de pe mapamond?

Domnul Iisus Hristos a venit ca să mântuiască întreaga lume, pentru ca întreaga lume să vină la adevăr. Muzica bizantină este o unealtă pentru a se putea face o re-evanghelizare a lumii. Muzica și Internetul reprezintă instrumente pentru re-evanghelizarea creștinilor și evanghelizarea celorlalți. Sunt de părere că, atunci când Internetul și muzica sunt folosite în mod corect, evanghelizarea și re-evanghelizarea lumii pot deveni realitate.

Am fost primul care a pus muzică bizantină pe Internet. Atunci s-au trezit unii psalți tovarăși de-ai mei și au protestat cu tărie, spunându-mi: „Iată unde a ajuns muzica bizantină! Să fie pusă pe Internet... Este o decădere a muzicii bizantine să ajungă pe Internet!” Au trecut anii, a venit plinirea vremii, și chiar acești oameni mi-au cerut iertare pentru acest lucru, pentru că și ei înșiși pun acum muzică bizantină pe Internet. Eu personal, încă de la început, am văzut Internetul ca pe un mijloc. Sunt foarte fericit, spre exemplu, când primesc mesaje de la creștini sau necreștini, care îmi spun: „Părinte, dimineață ascult muzică bizantină, când sunt în autobuz, ascult muzică bizantină, când gătesc în bucătărie, ascult muzică bizantină, când mă trezesc după-amiază sau înainte de culcare seara, ascult muzică bizantină. Mă însoțiți în fiecare zi!” Îmi amintesc astfel cuvintele Domnului Hristos: Rugați-vă neîncetat! Prin ceea ce fac mă străduiesc și eu să ajut întreaga lume să înainteze către rugăciunea neîncetată.

Cunoașteți la ora actuală mulți protopsalți din România. Cum evaluați muzica bizantină românească și evoluția ei până în prezent?

Dumneavoastră aveți o muzică bizantină originală, unică, pe care noi nu o avem. Din câte știu, ați împrumutat foarte multe cântări bizantine de la noi și le-ați tradus în limba română, dar aveți și foarte multe creații noi, unice și originale, care au fost scrise încă de la început în limba română.

Eu, spre exemplu, ascult de multe ori diferite fragmente din Sfânta Liturghie de Anton Pann, care îmi plac atât de mult, încât le iau și le introduc în propria noastră tradiție grecească. Dar, chiar și în vremurile de astăzi, aveți oameni cu adevărat inspirați, care compun muzică bizantină direct în limba română. Trebuie să fiți foarte fericiți pentru acest lucru.

Ați susținut sute de concerte și ați cântat alături de nume mari ale muzicii bizantine contemporane. Cum vă pregătiți pentru un concert și care sunt indicatorii unei prestații de succes?

Desigur, ca să cânți alături de acești oameni renumiți, este nevoie de o pregătire deosebită. Este nevoie de multă inteligență în elaborarea programului unui concert, căci atunci când cineva stă și ascultă muzică bizantină timp de o oră, iar programul fragmentelor muzicale nu a fost studiat, cel mai probabil el va obosi. Așadar, este nevoie de un program potrivit. Este nevoie de asemenea de o foarte bună pregătire cu colaboratorii, mai ales în ceea ce privește sunetul și imaginea. Eu, spre exemplu, am lucrat cu inginerul de sunet peste 200 de ore ca să pregătim fiecare amănunt legat de un concert. Gândiți-vă câte ore am lucrat cu isonarii și câte ore

au lucrat colaboratorii mei la ei acasă, ca să ajungem la un rezultat pe măsură. Este nevoie și de o pregătire a vocii. Glasul trebuie să fie odihnit, dar în același timp și puternic, căci, atunci când te odihnești, mușchii gâtului își pierd din tonus. Trebuie să găsești practic punctul de echilibru între odihnă și tonusul maxim al mușchilor corzilor vocale. Înainte de un concert important ai nevoie de puțină mâncare, ai nevoie de multe lichide, ca să curățești trupul și mintea, ai nevoie de un bun exercițiu al auzului, vocea, gura și întreg corpul trebuie să fie cât mai curate și mai în formă. De multe ori îi iau pe colaboratorii mei în ultimele zile dinaintea marilor concerte și mergem pe jos împreună timp de o oră, pentru a ne deschide cât mai bine plămânii, pentru a ne curăți mintea, pentru a ne oxigena. Pregătirea este foarte complexă, dar cele mai importante sunt relația și comuniunea pe care toți colaboratorii le au între ei în timpul concertului, respectul reciproc și încrederea pe care le ai în celălalt. **(Traducere în limba română de pr. dr. Ion Andrei Țârlescu, cercetător știin-țific la Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” din cadrul Academiei Române)**

Ordinul „Sfântul Ioan Gură de Aur” primit de la Patriarhul României

După concertul de la Ateneul Român, părintele arhimandrit Nikodimos Kabarnos a fost primit luni, 23 decembrie, de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Reședința Patriarhală. Protopsaltul elen a fost felicitat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel pentru concertul de muzică psaltică închinat Nașterii Domnului, oferindu-i acestuia Ordinul „Sfântul Ioan Gură de Aur“.

Părintele Nikodimos Kabarnos i-a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru binecuvântarea de a susține acest concert la București și i-a transmis un salut frățesc din partea Preafericitului Părinte Ieronim al 2-lea, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Elade. Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a transmis Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe a Greciei invitația de a vizita cât mai curând România.

— ziarullumina.ro